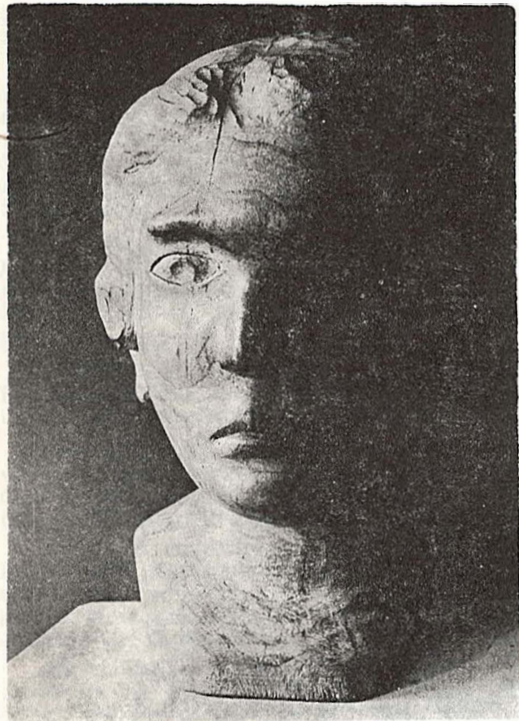

SA SEDIŠTEM U ROBNOJ KUĆI NOVI SAD ČEKAO SAM DALJI RAZVOJ DOGAĐAJA

Prošetao sam se po novoj galeriji.

Biletarka me već poznaje. Kada sam prvi put došao ovamo, držao sam da je cena ulaznice previsoka, to jest, bio sam ljut zbog toga što uopšte i treba platiti. Uvek mi jurne krv u glavu kada mi zatraže novac u galerijama. Na ulici me može svako zaustaviti i da naplati habanje trotoara, mogu me i prebiti jer trošim oksigen, ali u galerijama, na izložbama, ne volim kada od mene traže novac, kada me prate, uznemiravaju. Sada sam upitao za cenu novog, velikog kataloga, (koji naravno, nije bio gotov za svečano otvaranje) i opet sam priredio scenu.

— Pet hiljada dinara! Strašno, — rekao sam.

— Zar vi uvek gundate? — pitala je zabezegnuto dobro držeća plava gospođa.

Gundam, kako da ne gundam, jer skoro svaki dan moram doći da pogledam ono veliko Maskareljevo platno...

Podrum, gde su izložili crteže, bio je već zatvoren, jer, kako kažu, zidovi su vlažni. Adaptacija podrumskih prostorija, izgleda, nije najbolje uspela. Tamo, u tom podrumu, u klubu studenata, udarao je u bubnjeve početkom šezdesetih godina moj prijatelj, u belim pantalonama i u mom ofucanom crnom sakou. Sećam se, iz ovog podruma smo krenuli u makedonske manastire sa velikim okruglim sirevima u mesarskim cegerima od rogozine...

Gundam, priređujem scene, dovodim nameštenike u zabunu, a u međuvremenu zaboravljam koliko troškova iziskuje jedna takva adaptacija.

Prešao sam u Galeriju Matice srpske na rumunsku izložbu, potom sam nameravao da se popnem na sprat Galerije Pavla Beljanskog, ali srećom, ova je bila zatvorena. Galerija Pavla Beljanskog ponedeljkom je zatvorena.

Šteta što u našim galerijama ne može da se popije kafa, — šteta što se ne može poručiti jedna kafa pred jedan Čelebonovičev pastel.

Dakle: morao sam skoknuti u robnu kuću.

Stavili su ispred mene kafu, i dok sam otvarao kesicu sa šećerom, razmišljao sam o tome, kako je bilo moguće da su neka Maskareljeva platna dospela u naš grad. Kao da je neko ispunio moju najskrivenu želju. Bio sam srećan...

Tako sam meditirao nad lakom parom kafe, kada je Josip Oblak gurnuo moj laki, žuti, plastični sto.

— Pazi na kafu, — rekao sam ljutito.

— Zaposeli su Dunavski park, — rekao je Oblak dahćući i obrisao čelo malom, ženskom maramicom.

— Pazi na kafu, — ponovio sam ja glasnije.

— Zaposeli su Dunavski park, — ponovio je i on povišenim tonom.

— Zaposeli Dunavski park? — pitao sam ja, da bih dobio malo na vremenu.

— Jesu, jesu, — rekao je on, i ljutito otišao. Nisam bio u stanju ni da viknem za njim, ni da se pomerim. Nisam mogao ni da se smejem, jer su me konobari već ionako sumnjivo posmatrali. A ni svežu, nedirnutu kafu nisam bio raspoložen da ostavim. Jednostavno, nisam znao kako da se ponašam.

Zaposeli Dunavski park... Glupost. Zaposeli? Dobro su i uradili. Neka zaposednu i drugi park. Ali ko je zaposeo? Zbog čega? Mučim se ovakvim glupostima, umesto da, napokon, smislim šta me zanima na onom Maskareljevom platnu, čija reprodukcija, inače, nije zastupljena u katalogu...

1960. godine bili smo sa Laikom u Maskareljevom ateljeu pored Save...

L'imaginaire, rekao je o njemu jedan istoričar umetnosti. Zvao sam konobara.

— Šta se to desilo sa Dunavskim parkom? — pitao sam.

— Zaposeli ga, — rekao je konobar ravnodušno.

— Ko ga je zaposeo? Kakvi opnokrilci?

— Penzioneri, — rekao je konobar, uzimajući pepeljaru sa mog stola.

Već me poznaje, zna da ne pušim.

— Penzioneri su zaposeli Dunavski park? — pitao sam ja polako izgovarajući svaku reč.

— Da, — rekao je konobar i vratio se svojim kolegama pred sjajni šank.

— Glupost, — ljutio sam se glasno. Bolje da sam otišao na korzo, da jedem baklave u Carigradu, tamo bi me barem ostavili na miru, tamo nemam poznanike. Uostalom, u Carigradu već sigurno sve znaju tačno...

Maskarelijevo platno *Izgubljeni* u stvari nije delo bez mana. Na njegovim platnima jedno vreme dominiraju oči, i upravo su ova očna bića koja sve vatrenije iluminiraju i strme samostalnošću, učinili za mene njegov svet privlačnim. Na ovoj slici, međutim, upravo mi smeta naslutljivi motiv oka, on onemogućava apsolutnu dominaciju boje. Ali, svejedno, ova slika je i ovako najbolja u galeriji. Lirska apstrakcija, bez slinavosti. Postoji u levom gornjem uglu jedna površina ciklama boje, koja, za mene, znači doživljaj, sličan doživljaju Vermeer-detaila Proustovog junaka.

Kada ću ponovo moći da sedim na onoj klupici pred tim Vermeerovim platnom, u Hagu?

— Kad smo praćeni ravnodušnim pogledima labudova skrenuli prema muzeju, vetar koji se naglo pojačao, zasuo je automobil žutim lišćem...

— Još uvek si ovde šćućuren? — vikao je Oblak još izdaleka.

— Sedi, — zgrabio sam ga za rame i stisnuo ga na stolicu. — Šta se dogodilo? — pitao sam.

— Nekoliko penzionera zatvorilo je prilaz Dunavskom parku.

— Zatvorili? Kako to zatvorili?

— Drpili su nekoliko prugastih crveno-belih rekvizita od radnika koji popravljaju ulicu, i zatvorili sa njima prilaze. Dovukli su još i nekoliko klupa.

— Zašto?

— Ne znam. Vreme je lepo...

— Da, vreme je divno. Kada ćeš već poći sa mnom da vidiš Maskarelijevo platno u Mamuzičevoj galeriji?!

— Šta pričaš?! Ne shvataš da su zaposeli Dunavski park?!

— Ne razumem, ne, ništa ne shvatam, ali su dobro učinili.

— Uspelo mi je da se popnem na jedno obližnje drvo — već se i ne sećam kada sam se poslednji put penjao na drvo!

— I?

— I pao sam u park.

— I?

— Oni su sedeli na klupama poput kipova lica okrenutih prema jesenjem suncu. I labudovi, kao da su osetili da se nešto dešava, još dostojanstvenije su lopatali po jezeru.

— I?

— I kaznio me je milicajac.

— Zašto?

— Zato što sam se popeo na drvo.

— Umesto da se pozabavi parkom! Ili milicija možda još nije ni obavestena?

— Nije. Samo se smeškao, kada sam mu pokušao objasniti, pokušao da mu opišem šta se dešava. Odgovorio mi je da popravljaju šetališta, ili čiste jezero, jezero labudova...

— Fantastično!

— Idem.

— Kuda opet juriš?

— Idem, pitanje je trenutka da se desi nešto novo... Ne želim da izostanem. Nikada ne bih oprostio sebi da sam sedeo u robnoj kući dok u Dunavskom parku... Pyma sam ostavio da stražari.

— Pyma?

— Milicajac je kaznio i Pyma. On je hteo da prodre u park pužajući ispod žbunja...

Josip Oblak je odmaglio. Još ga nikad nisam video tako uzbuđenog, toliko pokretnog. Samo da mu se nešto ne desi.

Izgubljeni Lubarde nastao je pedest i druge, pepeljasta, mikrokrljuštava, lirska varijanta njegovog ekspresivnog Mediterana...

Za sto je seo Pym. Videlo se na njemu da se sada prvi put osmelio da uđe u robnu kuću. Nervozno je trzao svoju glavu sa crvenom bradom, nikako nije shvatao kako je moguć »restoran u robnoj kući«. Zavirio je pod sto, ušao i pogledao dole na ulicu.

— Gde je Joška Oblak? — pitao sam Pyma.

— Otišao je u novine.

— Neće valjda pisati o okupaciji Dunavskog parka?

— Ne znam, niti me zanima, — rekao je Pym.

— Šta se u stvari desilo, — pitao sam ja smejući se.

— Šta se smeješ?! — obrecnuo se Pym na mene.

— Dunavski je park... — mucao sam.

— Dogodile su se ozbiljne stvari, a ti ovde, ovde se krevelijš! Kog vruga radiš ovde po čitav dan? Zaista si smešan sa ovom robnom kućom.

— Dogodile su se ozbiljne stvari? Tri devojke su pretrčale preko travnjaka? Tri penzionisane devojke?

— Ne zaviljavaj! Hoćeš li da izlomim ovaj sto? Hoćeš da razjuriš ovo zablenu društvo?!

— One tri devojke...

— One tri devojke su ostale u parku i sada poput progonejene divljači...

— Tri devojke su ostale u zaposnutom Dunavskom parku! Ne, sada se već ne smejem. Plačem.

— I meni se plače u ovom sidolisanom hangaru — rekao je Pym i odgurnuvši stolicu napustio me.

Šta se desilo sa ovim ljudima? Oblaku se još i ne čudim, ali Pym... Nervira ih čak i robna kuća, Robna kuća Novi Sad, moj sanatorijum! Izgleda, moraću im objasniti neke stvari.

Na salvetu sa amblemom Robne kuće Novi Sad, ispisao sam: METAFIZIKA ROBNE KUĆE. Tek sam se sada setio, da ovakvu salvetu još nisam odneo kćerkici za njenu kolekciju.

PROBLEMI SAKUPLJANJA SALVETA...

Prema meni je koračala jedna gospođa četrdesetih godina. Izvesna neobična odlučnost zračila je sa njenog lica namazanog debelim slojem pudera. Uplašio sam se. Danas ću još i batina dobiti! Samo da mi je znati zašto?! Ovo moje bivstvovanje u robnoj kući postaje iz dana u dan sve opasnije. Žena je zaprečila moju odstupnicu prema Maskareliju. Možda sam čak i ustao, pristojno, dok sam joj ponudio da sedne.

— Moj muž, — rekla je.

— Vaš muž?

— Moj muž je u Dunavskom parku.

— Zaista?

— Jeste, molim. Svako prepodne u Dunavskom parku čita štampu...

— O, zanimljivo, — rekao sam ja.

— Zanimljivo ili ne, ja nekako moram da uđem kod njega.

— Da — rekao sam ja.

— Moram da uđem — podigla je gospođa svoj glas, dok je nekoliko zrnca pudera sa njenog lica palo na moju ruku.

— Ali draga gospođo, zašto to govorite meni? Zašto baš meni?

— Zato što izveštaji stižu vama.

— Meni? Meni stižu izveštaji? Kakvi izveštaji?

— Glasnici trčeci stižu za vaš sto.

— Trčeci? Zaista, — rekao sam zbuđen.

— Nekako moram da uđem, — vikala je žena, prosipajući unaokolo svoj puder.

— Umirite se, gospođo, ućićete, to jest, učinićemo nešto da uđete, — rekao sam ja izvlačeći se i zatraživši od konobara papir, pero i čašicu ruma. Ima već dest godina kako nisam pio rum...

— Mirno možete da sednete kod vaših prijateljica, mi ćemo sve srediti. Samo bez panike. Sve ćemo srediti, — rekao sam ja.

— I njihovi muževi su u parku, — pokazala je gospođa na svoje prijateljice, zveckajući svojim narukvicama.

— Sve ćemo mi srediti, — rekao sam ja, zatim sam ustao, lako se poklonio prema gospođama i odšetao u WC da se očestljam.

Prilično su mi izmorili lice ovi dani u robnoj kući...

Dok sam se vratio, Oblak je već sedeo za mojim stolom.

— Neprilike, — šapnuo je.

— Neprilike? Kakve neprilike pitao sam ja isпивši svoj rum.

— Izleteo jedan labud i pregazio ga auto!

— Oblače, zaviljavaj me, — rekao sam ja preklinjućim pogledom.

— Ne, neću da te zaviljavam. Pym je nabavio jedan pozorišni dogled...

— Gde ga je nabavio?

— U pozorištu.

— Genijalno, — rekao sam ja. — I?

— Rupa i ja zasedamo u Carigradu.

— Zar je već i Rupa obavestjen?

— Jeste, već i Rupa zna o svemu. Penzioneri maltretiraju labudove.

Jedna gospođa je kriknula. I ja sam počeo da se znojim. Ako je to istina što Oblak govori, onda je to za nas stravičan znak, za nas pesnike...

— Idem u Carigrad, — rekao je Oblak.

Konobar je doneo novi rum.

— Nisam tražio, — rekao sam ja.

— Gospođa šalje, — reče konobar.

— Oblače, Oblače!

Oblak se vratio, ali videlo se na njemu da se jedva uzdržava, videlo se na njemu da više neće doći ovamo u robnu kuću.

— Otprati ovu gospođu u Carigrad, — rekao sam ja.

Oblak je nežno uzeo gospođu pod ruku, i odveo ju je do pokretnih stepenica.

Druga čašica ruma malo mi je već naškodila. Sada dozrevaju bobice u parku...

Mario Maskareli se rodio 1918. godine na Cetinju i oblačio se ekscentrično...

— Kod starog mosta su pregazili jednu japansku patku, — rekao je konobar iz druge smene.

— Japansku patku? — pitao sam ja uzbuđeno.

— Da, jednu veliku japansku patku.

Preveo sa mađarskog
Arpad Vicko